

Hallintovaliokunnalle

**AMNESTY
INTERNATIONAL**

AMNESTY INTERNATIONAL SUOMEN OSASTO

Hietaniemenkatu 7 A

00100 Helsinki

P: 09 5860 440

E: amnesty@amnesty.fi

F: 09 5860 4460

W: www.amnesty.fi

27.2.2015

Asia: HE 172/2014vp Amnestyllä uusia tietoja ulkomaalaislain nojalla säilöön otettujen lasten sijoittamisesta poliisin pidätystiloihin

1. Lasten sijoittaminen poliisin pidätystiloihin

Amnesty Internationalin Suomen osaston saamien tietojen mukaan viranomaiset ovat ulkomaalaislain 123 §:n 5 momentin vastaisesti sijoittaneet ilman huoltajaa maassa oleskelleita lapsia poliisin pidätystiloihin ainakin vuosina 2012 ja 2013.

Tietomme pohjautuvat sisäministerin ja poliisihallituksen Amnestylle toimittamiin kirjeisiin.

Amnesty International lähetti 29.4.2013 kirjeen sisäministeri Räsäselle, jossa vaadimme muutosta säilöönottoa koskevaan lainsäädäntöön ja erityisesti lasten säilöönoton kieltämistä. Sisäministeri Päivi Räsänen vastasi Amnestylle 15.5.2013 päivätyssä kirjeessä, että yksin Suomeen tulleita alaikäisiä turvapaikanhakijoita otetaan hyvin harvoin säilöön ja totesi, että poliisihallituksen selvityksessä yksilöitiin kaksi sellaista tapausta vuonna 2012. Tapaamisessa ministerin kanssa kesäkuussa 2013 ilmeni, että tämä luku viittasi poliisin pidätystiloihin sijoitettuihin yksin maahan tulleisiin lapsiin. Eli vuonna 2012 löytyi kaksi sellaista tapausta.

Amnesty International lähetti marraskuussa 2014 poliisihallitukselle tietopyynnön ulkomaalaislain nojalla säilöön otettujen tilastoista vuonna 2013. Poliisihallituksen 5.2.2015 päivätyssä kirjeessä todetaan, että vuonna 2013 tehtiin ulkomaalaislain nojalla 1553 säilöönottopöytäkirjaa, joista 26 päätöstä tehtiin alle 18-vuotiaille.

Poliisihallituksen kirjeessä todetaan, että neljä ilman huoltajaa saapunutta lasta sijoitettiin poliisin pidätystiloihin vuoden 2013 aikana:

- 1) vuonna 1996 syntynyt poika oli sijoitettu poliisin pidätystiloihin maasta poistamista koskevan päätöksen valmistelemiseksi (ilmeisesti ulkomaalaislain 121 1)-kohdan nojalla).
- 2) vuonna 1997 syntynyt poika oli sijoitettu yhdeksi yöksi poliisivankilaan maahantulon edellytysten ja henkilöllisyyden selvittämiseksi (ilmeisesti ulkomaalaislain 121 2) -kohdan nojalla).
- 3) vuonna 1996 syntynyt poika oli sijoitettu poliisin pidätystiloihin maasta poistamisen täytäntöön

panemiseksi, hänen oli oletettu syyllistyneen rikokseen. (ulkomaalaislain 121 1)-kohdan tai 3)-kohdan nojalla)

4) vuonna 1995 syntynyt poika oli sijoitettu yöksi poliisin pidätystiloihin maasta poistamista koskevan päätöksen valmistelemiseksi ja täytäntöön panemiseksi (ulkomaalaislain 121 1)-kohdan tai 3)-kohdan nojalla).

Ulkomaalaislaki kieltää ehdottomasti ilman huoltajaa olevan lapsen sijoittamisen poliisin pidätystiloihin, riippumatta siitä mistä syystä lapsi otetaan säilöön. Ulkomaalaislain 123 § 5 momentin mukaan "[a]lle 18-vuotias voidaan sijoittaa poliisin ja rajavartiolaitoksen pidätystiloihin vain, jos myös hänen huoltajansa tai muu täysi-ikäinen perheenjäsenensä on otettu säilöön poliisin tai rajavartiolaitoksen pidätystiloihin." Siten viranomaiset ovat sisäministerin ja poliisihallituksen esittämien tietojen mukaan toimineet lainvastaisesti vuosina 2012 ja 2013 sijoittaessaan ilman huoltajaa olevia lapsia putkaan.

Amnestyn saamien tietojen mukaan ilman huoltajaa olevia säilöön otettuja lapsia on myös sijoitettu poliisin pidätystiloihin kurinpitotoimenpiteenä Metsälän säilöönottoyksiköstä.

Amnesty on 26.2.2015 pyytänyt eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan viranomaisten lainvastaista toimintaa lasten säilöönottoon liittyen.

2. Poliisihallituksen kirjeessä ilmenevät muut ongelmat liittyen ulkomaalaisten säilöönottoon

Poliisihallituksen antamien tietojen pohjalta Amnesty on yksilöinyt neljä perustavanlaatuista ongelmaa säilöönottokäytännöissä.

Ensinnäkin, ainakin yksi putkaan sijoitettu lapsi on voinut olla turvapaikanhakija, sillä hänet on otettu säilöön maahantulon edellytysten ja epäselvän henkilöllisyyden selvittämiseksi. Vuonna 2011 aloitetun säilöönottoa koskevan lainsäädännön muuttamista koskevan työn puitteissa viranomaiset ovat useita kertoja todenneet Amnestylle ja muille toimijoille, ettei turvapaikkaa hakevia lapsia oteta säilöön Suomessa. Poliisihallituksen tilaston mukaan näin on kuitenkin toimittu – ja lapsi on sen lisäksi sijoitettu poliisin pidätystiloihin.

Toiseksi, kaksi lasta on voitu ottaa säilöön ulkomaalaislain 121 3) -kohdan nojalla. YK:n kidutuksen vastainen komitea on pitänyt lainkohtaa ongelmallisena. Suomea koskevassa raportissaan komitea totesi seuraavaa: *'the Committee is concerned that the Aliens Act allows for preventive detention not for a crime already committed but if a person is suspected of the possibility of committing a crime'*.¹ Amnesty International vastustaa hallinnollisten vapaudenmenetysten, eli säilöönoton, käyttämistä rikoksista epäiltyjen pidättämiseen ja vangitsemiseen. Jos henkilöä epäillään rikoksesta, tulee poliisin soveltaa häneen ulkomaalaislain säilöönottoa koskevien lainkohtien sijaan rikosoikeudellisia pakkokeinoja oikeusturvatakeineen. Amnesty International pitää ulkomaalaislain 121 3)-kohdan soveltamista lapsiin erityisen ongelmallisena. Lapsen oikeuksien sopimus takaa lapselle erityisaseman rikosprosessissa. Sisäministeriö on kiinnittänyt huomiota CAT:in esittämään asiaan säilöönottolainsäädännön muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä 172/2014. Vaikka ulkomaalaislakia muutettaisiinkin hallituksen esityksen mukaisesti, voitaisiin ulkomaalaisia edelleen ottaa säilöön varsin epämääräisin perustein varsinkin rikoksiin ja kansalliseen turvallisuuteen liittyvissä asioissa.

Kolmanneksi, ulkomaalaisten säilöönoton tilastointi on niin puutteellista, ettei olemassa olevista tilastoista saa kattavaa ja paikkaansa pitävää tietoa säilöönotosta. Säilöönottoa koskevat tilastot ovat hajanaisia ja osin päällekkäisiä, eikä mikään taho kerää kaikkia tilastoja yhteen paikkaan. Amnesty on viime vuosina pyrkinyt

---

¹ Concluding observations of the Committee against Torture: Finland, 29.6.2011, kohta 17 ja kts. myös kohta 15

kokoamaan ulkomaalaisten säilöönottoa koskevia tilastoja eri lähteistä. Usein viranomaiset esittävät Metsälän säilöönottoyksikön tilastot "virallisena" tilastona ulkomaalaisten säilöönotoista Suomessa. Metsälän tilastoihin kirjataan kuitenkin ainoastaan Metsälän säilöönottoyksikköön sijoitetut ulkomaalaiset. Poliisin tiloihin sijoitetut ovat erikseen poliisin tilastoissa. Poliisi kirjaa talteen säilöönottopäätökset ja tilasto pohjautuu säilöönottopöytäkirjojen määrään, joita yhdellä henkilöllä voi olla useampia. Poliisin säilöönottopäätöksen nojalla henkilö sijoitetaan joko poliisin pidätystiloihin, Metsälään tai syksystä 2014 alkaen Konnunsuon säilöön. Metsälän tilasto puolestaan kertoo säilöön otettujen henkilöiden määrän, sillä siihen kirjataan asiakas riippumatta siitä kuinka monta säilöönottopäätöstä henkilölle on tehty. Poliisin lisäksi myös rajavartiolaitos voi tehdä säilöönottopäätöksiä ja on epäselvää, millä tavoin rajavartiolaitoksen tekemät säilöönottopäätökset huomioidaan tilastoissa. On kestäväntöntä, että säilöönotosta säädetään lakimuutoksia ilman että edes viranomaisilla on tarkkaa kuvaa siitä kuinka paljon säilöönottoa käytetään ja mihin kaikki säilöön otetut sijoitetaan.

Neljänneksi, lasten säilöönotosta on mahdotonta saada kattavaa kuvaa. Metsälään sijoitettiin vuonna 2013 41 lasta (joista 10 ilman huoltajaa), mutta poliisi teki säilöönottopäätökset vain 26 lapselle, joista ainakin kahta lasta ei missään vaiheessa sijoitettu Metsälään. Lapsia koskevaa tilastoa vääristää päätöksentekomenettely, jossa huoltajien kanssa oleville lapsille ei välttämättä tehdä omaa säilöönottopäätöstä. Viranomaiset saattavat merkitä lapset huoltajien kanssa samaan päätökseen ja pöytäkirjaan. Amnesty pitää tätä ongelmallisena ja katsoo, että jokaiselle vapautensa menettäneelle - mukaan lukien lapsille - on tehtävä oma, yksilöity päätös johon kirjataan säilöönoton perusteet.

Joulukuussa 2014 Amnesty Internationalin toiminnanjohtaja Frank Johansson ja Suomen Punaisen Ristin pääsihteeri Kristiina Kumpula totesivat Helsingin Sanomien vieraskynässä, että HE 172/2014vp sisältää niin suuria puutteita, ettei eduskunnan tule hyväksyä sitä sellaisenaan. Kirjoitus on luettavissa tässä: <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1418101404763>

Toivomme, että hallintovaliokunta ottaa nämä yllämainitut asiat huomioon käsiteltäessä säilöönottoa koskevaa hallituksen esitystä.

Kunnioitavasti

Amnesty International Suomen osasto

Niina Laajapuro
Ihmisoikeustyön johtaja

Susanna Mehtonen
Oikeudellinen asiantuntija